

Republica Moldova

PARLAMENTUL

LEGE Nr. LP156/1998
din 14.10.1998

privind pensiile de asigurări sociale de stat*

Publicat : 17.12.1998 în MONITORUL OFICIAL Nr. 111-113 art. 683 Data intrării în vigoare

Versiune în vigoare din 13.05.08 în baza modificărilor prin

LP67-XVI din 27.03.08, MO84-85/13.05.08 art.292

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Noțiuni principale

În sensul prezentei legi, sînt utilizate următoarele noțiuni principale:

asigurat - persoană fizică, în vîrsta aptă pentru muncă, domiciliată în Republica Moldova, înregistrată în calitate de contribuabil la fondul de asigurări sociale pentru a beneficia de pensie proporțional contribuțiilor achitate;

agricultor - persoană care realizează venituri anuale și, după caz:

- este proprietar și/sau arendaș de suprafețe agricole;
- este membru al unei societăți agricole sau al altor forme de asociere din agricultură ;
- desfășoară activitate agricolă în cadrul unei gospodării individuale sau al unei forme de asociere din agricultură;

cod personal de asigurări sociale (denumit în continuare cod personal) - cod atribuit fiecărui asigurat prin care se ține evidența drepturilor și obligațiilor de asigurări sociale în sistemul public;

contribuții de asigurări sociale de stat (denumite în .continuare contribuții) - contribuții datorate de participanți la sistemul public de asigurări sociale;

indexare a pensiei - măsură, luată periodic, în vederea actualizării cuantumului pensiei în funcție de creșterea indicelui prețurilor de consum;

invaliditate - pierdere totală sau parțială a capacității de muncă, ce se menține după expirarea perioadei de acordare a indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă și limitează posibilitatea practicării de activități care ar aduce venituri;

pensie de asigurări sociale de stat (denumită în continuare pensie) - drept bănesc cuvenit asiguratului, în condițiile prezentei legi, corelativ obligațiilor privind plata contribuțiilor de asigurări sociale de stat;

stagiu de cotizare - însumare a perioadelor de activitate în care s-a plătit contribuția la fondul de pensii;

sistem public de asigurări sociale obligatorii (denumit în continuare sistem public) - sistem organizat de stat pe principiul contributivității obligatorii, prin care se realizează constituirea de fonduri și plata de prestații de asigurări sociale;

venit asigurat - venit pe care s-au plătit contribuții de asigurări sociale și care constituie baza de calcul a pensiei în sistemul public.

Articolul 2. Dreptul la pensie

(1) Dreptul la pensie îl au asigurații domiciliați în Republica Moldova precum și persoanele care, la data stabilirii pensiei, nu au calitatea de asigurat, dar îndeplinesc condițiile prevăzute de prezenta lege. El se exercită, în condițiile legii, prin sistemul public de asigurări contra riscurilor sociale reprezentate de pierderea capacității de muncă (datorită vârstei înaintate, invalidității) sau de pierderea susținătorului.

(2) Categoriile de persoane care sînt asigurate obligatoriu, prin efectul legii, sînt specificate în Legea privind sistemul public al asigurărilor sociale.

(3) Agricultorii au dreptul la pensie în condițiile prezentei legi.

(4) Persoanele asigurate în baza contractului individual de asigurare încheiat cu Casa Națională de Asigurări Sociale au dreptul la pensie în condițiile prezentei legi.

Articolul 3. Acordurile privind asigurările sociale încheiate între Republica Moldova și alte state

În cazul în care acordurile (convențiile) privind asigurările sociale, inclusiv asigurarea cu pensii, la care Republica Moldova este parte cuprind alte reglementări decît cele din prezenta lege, se aplică normele stabilite prin aceste acorduri (convenții).

Articolul 4. Sursele pentru plata pensiilor

(1) Pensiile stabilite în conformitate cu prezenta lege se plătesc din fondul de pensii.

(2) Veniturile fondului de pensii provin din:

- a) contribuțiile angajatorilor;
- b) contribuțiile asiguraților;
- c) transferurile de la bugetul de stat;
- d) alte venituri.

Articolul 5. Stagiul de cotizare

- (1) În sistemul public, stagiul de cotizare însumează toate perioadele contributive.
- (2) Perioadele necontributive ale asiguratului asimilate stagiului de cotizare sînt:
 - a) perioada de îndeplinire a serviciului militar în termen sau cu termen redus;
 - b) perioada de îngrijire a unui copil pînă la vîrsta de 3 ani de către unul din părinți sau de tutore în caz de deces al ambilor părinți.
 - c) perioada în care asiguratul a beneficiat de indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă, de ajutor de șomaj, de alocație pentru integrare sau reintegrare profesională.

Articolul 6. Calcularea stagiului de cotizare

- (1) Stagiul de cotizare se exprimă în ani.
- (2) Stagiul de cotizare al persoanelor angajate în baza contractului individual de muncă se calculează prin însumarea lunilor pentru care s-au plătit contribuții în mărimile stabilite de legislație și împărțirea acestei sume la 12. Rezultatul obținut se rotunjește pînă la o unitate după virgulă. Cuantumul minim lunar al contribuțiilor nu poate fi mai mic decît cuantumul contribuțiilor calculate din salariul minim lunar pe țară stabilit de legislație.
- (3) Pentru persoanele angajate în sectorul agrar în baza contractului individual de muncă, perioada în care au fost executate lucrările sezoniere se include în stagiul de cotizare, considerîndu-se un an de cotizare, cu condiția ca suma anuală a contribuțiilor să nu fie mai mică decît suma anuală a contribuțiilor calculate din salariul minim pe țară stabilit de legislație. În cazul în care suma anuală a contribuțiilor achitate este mai mică decît suma anuală a contribuțiilor calculate din salariul minim pe țară stabilit de legislație, stagiul de cotizare se calculează proporțional sumei achitate.
- (4) Pentru celelalte categorii de contribuabili, cuantumul minim al contribuțiilor se stabilește prin legea anuală a bugetului asigurărilor sociale de stat.

Articolul 7. Dovada stagiului de cotizare

Dovada stagiului de cotizare se face pe baza datelor din codul personal, gestionat în conformitate cu Legea privind sistemul public al asigurărilor sociale.

Articolul 8. Baza de calcul a pensiei

- (1) Baza de calcul a pensiei o constituie venitul mediu lunar asigurat din toată perioada de

activitate.

(2) Venitul mediu lunar asigurat se determină din suma contribuțiilor plătite în perioada de cotizare, cotele de contribuții stabilite și numărul total de luni de cotizare. Formula de calcul a venitului mediu lunar asigurat este redată în anexa nr.1, parte integrantă a prezentei legi.

(3) Pentru perioadele specificate la art.5 alin.(2) lit.a) și b), la determinarea bazei de calcul a pensiei, se ia în considerare **salariul minim pe țară** la data calculării pensiei.

(4) Persoanelor asigurate în baza contractului individual de asigurare li se stabilesc pensii minime.

(5) Plafonul venitului anual din care se calculează contribuțiile individuale se stabilește prin legea anuală a bugetului asigurărilor sociale de stat.

(6) Pentru persoanele strămutate de pe teritoriul unui stat, cu care Republica Moldova are încheiat acord în domeniul asigurării cu pensii, pe teritoriul Republicii Moldova și care, după strămutare, au realizat pe teritoriul acesteia stagiul minim de cotizare necesar pentru calcularea venitului în scopul stabilirii pensiei, baza de calcul a pensiei constituie venitul mediu lunar asigurat obținut pe teritoriul Republicii Moldova după strămutare.

(7) Pentru persoanele strămutate de pe teritoriul unui stat, cu care Republica Moldova are încheiat acord în domeniul asigurării cu pensii, pe teritoriul Republicii Moldova și care, după strămutare, nu au activat și nu au realizat pe teritoriul acesteia stagiul minim de cotizare necesar pentru calcularea venitului în scopul stabilirii pensiei, baza de calcul a pensiei constituie salariul **mediu** lunar calculat unui lucrător de aceeași profesie (funcție) și calificare **în ramura respectivă**, antrenat într-o activitate similară în Republica Moldova, în baza condițiilor de salarizare, reglementate de stat, în vigoare la momentul stabilirii pensiei.

(8) Pentru persoanele strămutate de pe teritoriul unui stat care făcea parte din URSS, cu care Republica Moldova nu are încheiat acord în domeniul asigurării cu pensii, pe teritoriul Republicii Moldova și care, după strămutare, nu au activat și nu au realizat pe teritoriul acesteia stagiul minim de cotizare necesar pentru calcularea venitului în scopul stabilirii pensiei, însă confirmă stagiul de cotizare realizat pînă la 31 decembrie 1991 pe teritoriul URSS, baza de calcul a pensiei constituie salariul mediu lunar realizat pînă la 31 decembrie 1991.

(Se completează și se abrogă prin LP67-XVI din 27.03.08, MO84-85/13.05.08 art.292)

Capitolul II

PENSIILE

Secțiunea 1

Dispoziții comune

Articolul 9.Categoriile de pensii

În sistemul public, se acordă următoarele categorii de pensii:

- a) pensie pentru limită de vîrstă;
- b) pensie de invaliditate;
- c) pensie de urmaş .

Articolul 10. Dreptul la pensie

- (1) Dreptul la pensie îl au persoanele care îndeplinesc condițiile prevăzute de prezenta lege.
- (2) Dreptul la pensie se cuvine și poate fi solicitat de la data îndeplinirii condițiilor de pensionare prevăzute de prezenta lege.
- (3) Dreptul la pensie este imprescriptibil.

Articolul 11 . Dreptul de opțiune

- (1) În cazul în care asiguratul îndeplinește condițiile pentru obținerea mai multor categorii de pensii, el poate opta pentru o singură categorie.
- (2) Pensionarului în drept să obțină o altă categorie de pensie i se acordă această pensie de la data depunerii cererii și documentelor necesare.

Articolul 12. Minimul garantat și pensia minimă

- (1) Minimul garantat pentru stabilirea pensiei reprezintă suma fixă garantată de stat persoanelor îndreptățite, care confirmă un stagiul de cotizare complet. În cazul stagiului de cotizare incomplet, minimul garantat se stabilește proporțional stagiului de cotizare confirmat. Minimul garantat se aplică la calcularea drepturilor de pensie obținute în perioada anterioară intrării în vigoare a prezentei legi.
- (2) Pensia minimă reprezintă suma acordată lunar persoanelor îndreptățite în cazul în care cuantumul pensiei integrale, calculat în conformitate cu prezenta lege, nu atinge această sumă. În toate cazurile, pensia minimă depășește cu 10 lei minimul garantat prevăzut pentru categoria respectivă de pensionari.
- (3) Cuantumul minim al pensiei de urmaș se determină în raport procentual față de cuantumul minim al pensiei pentru limită de vîrstă.
- (4) Cuantumul pensiei minime se aplică numai la calcularea pensiei în condițiile prezentei legi.

Articolul 13. Indexarea pensiei

Pensiile se indexează anual, la 1 aprilie. Coeficientul de indexare constituie media dintre creșterea anuală a indicelui prețurilor de consum și creșterea anuală a salariului mediu pe

țară pentru anul precedent, determinate în modul stabilit de Guvern, indexării fiind supusă numai partea de pensii achitată din mijloacele bugetului asigurărilor sociale de stat.

Secțiunea 2

Pensia pentru limită de vîrstă

Articolul 14. Dreptul la pensie pentru limită de vîrstă

Dreptul la pensie pentru limită de vîrstă se acordă dacă sînt îndeplinite cumulativ condițiile prevăzute la art.41 și 42.

Articolul 15. Condițiile de stabilire a pensiei pentru limită de vîrstă

(1) Pensia integrală pentru limită de vîrstă se stabilește la împlinirea vîrstelor prevăzute la art.41, cu condiția realizării unui stagiou de cotizare prevăzut la art.42.

(2) Asiguratul care, la împlinirea vîrstei prevăzute la art.41 alin.(1), nu îndeplinește condiția privind stagiul total de cotizare, dar confirmă un stagiou de cotizare de cel puțin 15 de ani, are dreptul la o pensie parțială, calculată proporțional numărului de ani de cotizare.

Articolul 16 . Calcularea pensiei pentru limită de vîrstă

(1) Cuantumul integral al pensiei pentru limită de vîrstă se determină din calculul a 1,4% din venitul asigurat specificat la art.8 pentru fiecare an de cotizare din stagiul necesar de 30 de ani.

(2) Asiguratul care a realizat un stagiou de cotizare mai mare de 30 de ani beneficiază, pentru fiecare an de cotizare în plus, de un spor, la pensia integrală, de 2% din venitul asigurat .

(3) În cazul în care asiguratul îndeplinește condițiile de pensionare prevăzute la art.15 alin.(1) , dar nu-și exercită dreptul la pensie, la stabilirea pensiei el beneficiază, pentru fiecare an de cotizare realizat după împlinirea vîrstei standard de pensionare, de un spor la pensie de 2% din venitul asigurat.

(4) Formulele de calcul ale pensiei pentru limită de vîrstă sînt redate în anexa nr.2 , parte integrantă a prezentei legi.

(5) În cazul în care cuantumul pensiei calculat pentru un stagiou de cotizare de 30 de ani este mai mic decît cuantumul pensiei minime, se acordă pensie minimă.

(6) În cazul în care pensia calculată în condițiile unui stagiou de cotizare incomplet este sub nivelul pensiei minime, asiguratului i se acordă pensia calculată, care nu poate fi mai mică decît pensia minimă diminuată proporțional stagiului de cotizare realizat.

Articolul 17. Plata pensiei pentru limi1ă de vîrstă

(1) Pensia pentru limită de vîrstă se plătește integral, inclusiv pensionarilor care realizează venituri pasibile de asigurări sociale de stat.

(2) Plata pensiei pentru limită de vîrstă persoanelor care se află la întreținerea deplină a statului se efectuează în mărime de 25% din pensia stabilită.

Secțiunea 3

Pensia de invaliditate

Articolul 18 . Constatarea invalidității

Starea de invaliditate, cauzele, gradul și timpul apariției ei se constată de către Consiliul de Expertiză Medicală a Vitalității (C.E.M.V.) în baza unor regulamente aprobate de Guvern.

Articolul 19. Condițiile de stabilire a pensiei de invaliditate

(1) Are dreptul la pensie de invaliditate asiguratul care și-a pierdut total sau parțial capacitatea de muncă din cauza:

- a) unei boli obișnuite;
- b) unui accident de muncă;
- c) unei boli profesionale.

(2) În raport cu gradul de pierdere a capacității de muncă, se stabilesc trei grade de invaliditate.

Articolul 20. Stagiul de cotizare pentru pensia de invaliditate

(1) Asiguratul încadrat într-un grad de invaliditate cauzată de o boală obișnuită beneficiază de o pensie de invaliditate dacă îndeplinește condițiile de stagiul de cotizare, în raport cu vîrsta la data constatării invalidității, conform tabelului nr.1:

Tabelul nr.1

Vîrsta la data constatării invalidității	Stagiul de cotizare (ani)
Pînă la 23 de ani	1
23 - 26 de ani	2
26 - 31 de ani	3
peste 31 de ani	5

(2) Pensia de invaliditate cauzată de un accident de muncă sau boală profesională se stabilește indiferent de durata stagiului de cotizare

(3) În cazul stabilirii pensiei de invaliditate cauzată de o boală obișnuită, beneficiarilor de pensie de invaliditate cauzată de un accident de muncă sau boală profesională, persoanelor a căror invaliditate a survenit în legătură cu îndeplinirea serviciului militar în termen, precum și invalizilor din copilărie, stagiul de cotizare necesar se stabilește în raport cu vîrsta, de la data constatării inițiale a invalidității.

(4) În cazul în care persoanele menționate la alin.(3) nu au realizat stagiul de cotizare necesar pînă la data constatării inițiale a invalidității, stagiul de cotizare necesar se

stabilește în raport cu vârsta, la data adresării pentru stabilirea pensiei de invaliditate cauzată de o boală obișnuită.

Articolul 21. Calcularea pensiei de invaliditate

(1) Cuantumul pensiei de invaliditate se calculează în raport cu gradul de invaliditate conform formulelor din anexa nr. 3, parte integrantă a prezentei legi.

(2) În cazul în care cuantumul pensiei de invaliditate, calculat conform alin. (1), este mai mic decât cuantumul pensiei minime, se acordă pensie minimă.

(3) În cazul încadrării în alt grad de invaliditate, cuantumul pensiei se determină din venitul mediu lunar asigurat luat în considerare la stabilirea inițială a pensiei, ținându-se cont de toate indexările (recalculările) efectuate anterior încadrării în alt grad de invaliditate.

Articolul 22. Reluarea drepturilor la pensia de invaliditate

(1) Pensionarul de invaliditate este supus reexpertizării medicale în termenele stabilite de C.E.M.V.

(2) După fiecare reexpertizare, gradul de invaliditate se menține, se modifică sau se suspendă în conformitate cu decizia C.E.M.V. Modificarea și suspendarea pensiei de invaliditate se efectuează începând cu luna următoare celei în care s-a emis decizia respectivă a C.E.M.V. (3) Neprezentarea la reexpertizarea medicală atrage încetarea plății pensiei, începând cu luna următoare. Reluarea în plată a pensiei de invaliditate se efectuează din ziua constatării invalidității dacă reexpertizarea a avut loc în termen de până la 3 ani după încetarea plății.

(4) Dacă reexpertizarea a avut loc după expirarea a 3 ani de la încetarea plății pensiei, reluarea dreptului la pensia de invaliditate se efectuează în condițiile art. 20 și 21.

Articolul 23. Plata pensiei de invaliditate

(1) Pensia de invaliditate se plătește integral, inclusiv pensionarilor care realizează venituri pasibile de asigurări sociale de stat.

(2) Plata pensiei de invaliditate persoanelor care se află la întreținerea deplină a statului se efectuează în mărime de 2 5% din pensia stabilită.

Secțiunea 4

Pensia de urmaș

Articolul 24. Dreptul la pensia de urmaș

(1) Pensia de urmaș se acordă dacă persoana decedată era pensionar sau îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii în conformitate cu prezenta lege.

(2) Pensia de urmaș se acordă indiferent de durata stagiului de cotizare în cazul în care decesul întreținătorului a survenit în urma unui accident de muncă sau a unei boli

profesionale.

(3) Pensia de urmaș se stabilește în cazul în care întreținătorul, decedat în urma unei boli generale, a realizat un stagiul de cotizare care i-ar fi acordat dreptul la stabilirea pensiei de invaliditate.

Articolul 25. Persoanele care au dreptul la pensie de urmaș

(1) Se stabilește pensie de urmaș:

a) copiilor pînă la vîrsta de 18 ani sau, dacă își continuă studiile în instituții de învățămînt de zi (secundar, secundar profesional și superior), pînă la terminarea acestora, fără a depăși vîrsta de 23 de ani;

b) soțului supraviețuitor dacă, la momentul decesului susținătorului sau pe parcursul a 5 ani după deces, a împlinit vîrsta de pensionare prevăzută la art.41 alin.(1) sau a fost încadrat în gradul I sau II de invaliditate, a avut cel puțin 15 ani de căsătorie cu persoana decedată și nu s-a recăsătorit;

c) soțului supraviețuitor sau tutorelui (curatorului) care are în îngrijire copii sub vîrsta de 3 ani ai susținătorului decedat, pe perioadele de neîncadrare în muncă sau de aflare în concediu pentru îngrijirea copilului pînă la vîrsta de 3 ani;

(2) Pensia de urmaș, stabilită copiilor, se păstrează și după înfierea lor. În caz de deces al înfietătorului, copiii înfiați pot opta pentru o singură pensie: sau pentru părintele decedat, sau pentru înfietătorul decedat.

Articolul 26. Calcularea pensiei de urmaș

(1) Pensia de urmaș, în cazul în care susținătorul era beneficiar de pensie pentru limită de vîrstă sau de pensie de invaliditate de gradul I, se stabilește procentual din pensia aflată în plată, iar în cazul în care susținătorul nu era beneficiar de pensie sau era beneficiar de pensie de invaliditate de gradul II sau III - procentual din pensia potențială calculată pentru gradul I de invaliditate. Quantumul pensiei de urmaș se calculează, în funcție de numărul urmașilor, astfel:

a) pentru un singur urmaș - 50%;

b) pentru doi urmași - 75%;

c) pentru trei și mai mulți urmași- 100%.

(2) Quantumul minim al pensiei de urmaș se stabilește în funcție de numărul urmașilor, în următoarele proporții în raport cu pensia minimă pentru limită de vîrstă pentru categoria respectivă de pensionari (agricultori sau alți beneficiari) :

a) pentru un singur urmaș - 50%;

b) pentru doi urmași - 75%;

c) pentru trei și mai mulți urmași - 100%.

(3) Cuantumul pensiei de urmaș, în cazul orfanilor de ambii părinți, reprezintă însumarea drepturilor de urmaș calculate după fiecare părinte.

(4) Cuantumul minim al pensiei de urmaș pentru fiecare copil, în cazul orfanilor de ambii părinți, nu poate fi mai mic de 50% din pensia minimă pentru limită de vîrstă pentru categoria respectivă de pensionari. În cazul în care unul dintre părinți se încadra în categoria de agricultori, cuantumul minim al pensiei de urmaș pentru fiecare copil nu poate fi mai mic de 50% din pensia minimă pentru limită de vîrstă prevăzută pentru alți beneficiari.

Articolul 27. Plata pensiei de urmaș

(1) Categoriilor de urmași prevăzute la art.25 lit. a) , inclusiv celor aflați la întreținerea deplină a statului, se plătește integral pensia de urmaș.

(2) Categoriilor de urmași prevăzute la art.25 lit.c) pensia de urmaș se plătește numai în cazul în care nu realizează venituri pasibile de asigurări sociale de stat.

Articolul 28. Recalcularea pensiei de urmaș

În cazul modificării numărului de urmași, pensia se recalculează potrivit noii situații. Recalcularea se face începînd cu luna următoare celei în care au intervenit modificările sau a fost solicitată recalcularea.

Articolul 29 . Separarea unei părți din pensia de urmaș

(1) Beneficiarul pensiei de urmaș este în drept să solicite separarea părții de pensie ce i se cuvine.

(2) Separarea părții de pensie se face începînd cu luna următoare celei în care a fost solicitată.

(3) Partea de pensie pentru un urmaș se determină prin împărțirea cuantumulului pensiei stabilite la numărul de beneficiari ai pensiei de urmaș.

Capitolul III

STABILIREA PENSIEI

Articolul 30 . Organele care efectuează stabilirea și plata pensiilor

(1) Pensiile se stabilesc și se plătesc de către organele de asigurări sociale.

(2) Organele de asigurări sociale au dreptul de control asupra autenticității actelor ce confirmă stagiul de muncă și venitul asigurat, eliberate de organele abilitate.

(3) Modul de organizare a activităților privind stabilirea și plata pensiilor se stabilește de Guvern.

Articolul 31 . Solicitarea pensiei

- (1) Pensia se acordă la cererea persoanei care a obținut dreptul la pensie, a tutorelui (curatorului) acesteia.
- (2) Cererea de pensionare și actele necesare se depun la organul teritorial de asigurări sociale de la domiciliul asiguratului, unde se înregistrează în mod obligatoriu.
- (3) Acordarea drepturilor la pensie sau respingerea cererii de pensionare se face prin decizie, emisă de organul teritorial de asigurări sociale și semnată de conducătorul acestuia, în termen de 15 zile de la data depunerii cererii cu toate actele necesare.

(3¹) Pentru stabilirea pensiei persoanei deținute într-o instituție penitenciară care anterior nu a beneficiat de pensie, administrația instituției respective va aduna actele necesare, inclusiv cererea de pensionare, prezentate de deținut, va legaliza semnătura acestuia pe cererea respectivă și va expedia setul de acte în termen de 5 zile organului teritorial de asigurări sociale în a cărui rază se află instituția penitenciară.

(Se completează prin LP67-XVI din 27.03.08, MO84-85/13.05.08 art.292)

- (4) Decizia cu privire la respingerea cererii de pensionare și motivul respingerii se expediază solicitantului în termen de 5 zile de la data emiterii.

Articolul 32 . Termenele de acordare a dreptului la pensie

- (1) Pensia pentru limită de vârstă se stabilește pe viață.
- (2) Pensia de invaliditate se stabilește pe perioada cât durează invaliditatea, confirmată de C.E.M.V.
- (3) Pensia de urmaș se stabilește pe perioada îndeplinirii condițiilor prevăzute la art. 25 .
- (4) Se stabilesc următoarele termene de acordare a drepturilor la pensie în funcție de categoria pensiei solicitate:
 - a) la pensia pentru limită de vârstă - de la data îndeplinirii condițiilor de pensionare prevăzute de prezenta lege, dacă cererea și actele necesare a fost depusă în termen de 30 de zile de la această dată;
 - b) la pensia de invaliditate - de la data emiterii deciziei C.E.M.V. de încadrare în grad de invaliditate, dacă cererea și actele necesare au fost depuse în termen de 60 de zile de la această dată. În cazul în care data încadrării în gradul de invaliditate nu coincide cu data începerii expertizei medicale, pensia de invaliditate se stabilește de la data începerii expertizei medicale, dacă cererea cu actele necesare a fost depusă în termen de 60 de zile de la data constatării invalidității;
 - c) la pensia de urmaș - de la data decesului susținătorului, dacă cererea și actele necesare a fost depusă în termen de 90 de zile de la această dată;

(5) În cazurile în care actele necesare au fost depuse după expirarea termenelor prevăzute la alin.(4) lit.a), b) și c), pensia se acordă de la data prezentării ultimului act necesar.

(6) În cazurile în care au fost depășite termenele de depunere a cererii prevăzute la alin.(4)lit.a), b) și c), pensia se acordă de la data prezentării ultimului act necesar.

Articolul 33. Reexaminarea drepturilor la pensie

(1) Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în cazul:

a) apariției unor circumstanțe noi referitoare la stagiul de cotizare, venitul asigurat, ce au avut loc pînă la acordarea drepturilor la pensie;

b) transferării la altă categorie de pensie.

(2) Reexaminarea drepturilor la pensie în cazul prevăzut la alin.(1) lit.a) se efectuează și pentru pensionarii care și-au realizat dreptul la pensie pînă la 1 ianuarie 1999, dar numai la prezentarea documentelor ce confirmă stagiul de cotizare.

(3) Reexaminarea drepturilor la pensie se efectuează în condițiile prezentei legi.

(4) Pensionarul care solicită transferul la una din categoriile de pensii prevăzute de prezenta lege și care a beneficiat anterior de această categorie de pensie poate opta pentru pensia calculată în condițiile prezentei legi sau pentru pensia stabilită anterior.

(5) Noile drepturi la pensie se acordă începînd cu luna următoare celei în care a fost depusă cererea și actele necesare la organul de asigurări sociale. În cazul transferării la altă categorie de pensie prevăzută de prezenta lege, termenul de transfer se stabilește conform art.11 alin.(2).

Capitolul IV

PLATA PENSIEI

Articolul 34. Modul de plată a pensiei

(1) Plata pensiei se face lunar pentru luna în curs în localitatea de domiciliu.

(2) Pensia se plătește personal titularului, tutorelui, curatorului, mandatarului acestora.

(3) Pensia se plătește mandatarului numai la prezentarea procurii, a cărei valabilitate nu poate fi mai mare de 6 luni consecutive.

Articolul 35. Plata retroactivă

(1) Plata stabilită și neîncasată la timp se plătește retroactiv pe o perioadă de cel mult 3 ani pînă la data solicitării.

(2) Pensia stabilită și neplătită la timp din vina organului de asigurări sociale care stabilește sau plătește pensia se achită fără nici un fel de limite în termen.

Articolul 36. Plata pensiei către persoana care și-a stabilit domiciliul în străinătate

(1) Asiguratului care își stabilește domiciliul în străinătate nu i se acordă drept la pensie conform prezentei legi.

(2) Beneficiarului de pensie care își stabilește domiciliul în străinătate pensia stabilită se plătește anticipat pe 6 luni, începînd cu luna următoare celei în care titularul a fost scos din evidență în localitatea de domiciliu.

Articolul 37. Plata pensiei neîncasate de beneficiarul decedat

(1) Pensia neplătită la timp beneficiarului decedat se plătește soțului supraviețuitor, părinților sau copiilor acestuia, iar în cazul lipsei acestora - persoanei care dovedește că a suportat cheltuielile ocazionate de deces.

(2) Pensia se plătește inclusiv pentru luna în care a avut loc decesul beneficiarului de pensie.

Articolul 38. Reținerile din pensie

(1) Reținerile din pensie se efectuează în temeiul:

a) deciziilor, hotărîrilor și sentințelor judecătorești;

b) deciziilor organelor administrative, care urmează a fi executate în mod obligatoriu;

c) deciziilor organului de asigurări sociale, la recuperarea sumelor cu titlu de pensie plătite necuvenit din vina beneficiarului.

(2) Rețineri din pensia de urmaș, stabilită părintelui sau tutorelui (curatorului), pentru copii nu se efectuează, cu excepția cazurilor de plată necuvenită.

Articolul 39. Obligațiuni și responsabilități

(1). Organul de asigurări sociale este obligat să informeze anual asiguratul despre situația curentă a contului personal al acestuia.

(2) Angajatorul este obligat să prezinte organului de asigurări sociale informații privind asiguratul angajat, datele necesare ținerii contului personal al acestuia.

(3) Angajatorul este obligat să comunice, în termen de 5 zile de la angajarea pensionarului, acest fapt organului de asigurări sociale care efectuează plata pensiei.

(4) Angajatorul este obligat să prezinte organului de asigurări sociale sau persoanei îndreptățite, în termen de 10 zile de la solicitare, informații necesare pentru stabilirea pensiei."

(6) Pensionarul este obligat să comunice, în termen de 30 de zile, organului de asigurări sociale care efectuează plata pensiei noile circumstanțe care pot avea ca urmare schimbarea cuantumului pensiei sau suspendarea ei.

(5) Angajatorul și angajatul poartă răspundere, în modul stabilit de legislația în vigoare, pentru autenticitatea actelor și datelor prezentate organului de asigurări sociale.

(7) În cazul în care prezentarea de date false are ca efect cheltuirea nejustificată de mijloace la plata pensiilor, persoana vinovată restituie în fondul de pensii sumele încasate necuvenit.

Articolul 40. Contestarea deciziei de pensionare

(1) Decizia privind stabilirea dreptului la pensie sau respingerea cererii de pensionare, privind reținerile din pensie sau încasarea sumelor plătite în plus poate fi contestată Casa Națională de Asigurări Sociale.

(2) În caz de dezacord cu decizia Casa Națională de Asigurări Sociale, aceasta poate fi atacată în instanța de contencios administrativ competentă.

Capitolul V

VÎRSTELE DE PENSIONARE ȘI STAGIILE DE COTIZARE

Articolul 41. Vîrstele de pensionare

(1) Începînd cu 1 ianuarie 1999, vîrstele de pensionare se stabilesc la 60 de ani 6 luni pentru bărbați și la 55 de ani 6 luni pentru femei. În fiecare an ulterior, vîrstele de pensionare se majorează cu 6 luni. Începînd cu 1 ianuarie 2003, se stabilesc vîrstele de pensionare necesare obținerii dreptului la pensie pentru limită de vîrstă de 62 de ani pentru bărbați și de 57 de ani pentru femei, conform tabelului nr. 2.

Tabelul nr.2

De la 1 ianuarie	Vîrsta de pensionare	
	Bărbați	Femei
1999	60 ani 6 luni	55 ani 6 luni
2000	61 ani	56 ani
2001	61 ani 6 luni	56 ani 6 luni
2002	62 ani	57 ani
2003	62 ani	57 ani
2004	62 ani	57 ani
2005	62 ani	57 ani
2006	62 ani	57 ani
2007	62 ani	57 ani

(2) Începînd cu 1 ianuarie 1999, pentru femeile care au născut și au educat pînă la vîrsta de 8 ani 5 și mai mulți copii se stabilește vîrsta de pensionare de 50 de ani și 9 luni. În fiecare an ulterior, vîrsta de pensionare se majorează cu 9 luni. Începînd cu 1 ianuarie 2004, pentru femeile din categoria menționată se stabilește vîrsta de pensionare de 54 de ani (tabelul nr .3).

Tabelul nr.3

De la 1 ianuarie	Vîrsta de pensionare a mamelor cu 5 și mai mulți copii
1999	50 ani 9 luni
2000	51 ani 6 luni

2001	52 ani 3 luni
2002	53 ani
2003	53 ani 9 luni

(3) Începînd cu 1 ianuarie 1999, se stabilește vîrsta de pensionare a persoanelor ocupate la lucrări foarte nocive și foarte grele (prevăzute de Lista nr.1 a unităților de producție, lucrărilor, profesiilor, funcțiilor și indicilor ce acordă dreptul la pensie pentru limită de vîrstă în condiții avantajoase, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr.822 din 15 decembrie 1992) de 50 de ani și 9 luni pentru bărbați și de 45 de ani și 9 luni pentru femei. În fiecare an ulterior, vîrsta de pensionare se majorează cu 9 luni. Începînd cu 1 ianuarie 2004, pentru persoanele din categoria menționată se stabilește vîrsta de pensionare de 54 de ani pentru bărbați și de 49 de ani pentru femei (tabelul nr .4).

Tabelul nr.4

De la 1 ianuarie

Vîrsta de pensionare a persoanelor ocupate la lucrări foarte nocive și foarte grele

	Bărbați	Femei
1999	50 ani 9 luni	45 ani 9 luni
2000	51 ani 6 luni	46 ani 6 luni
2001	52 ani 3 luni	47 ani 3 luni
2002	53 ani	48 ani
2003	53 ani 9 luni	48 ani 9 luni"

Articolul 42 . Stagiul de cotizare

(1) Începînd cu 1 ianuarie 1999, se stabilește stagiul de cotizare necesar obținerii dreptului la pensie pentru limită de vîrstă de 26 de ani pentru bărbați și de 22 de ani pentru femei. În fiecare an ulterior, stagiul de cotizare se majorează cu 1 an pentru bărbați și cu 2 ani pentru femei, pînă la atingerea stagiului de cotizare de 30 de ani atît pentru bărbați, cît și pentru femei (tabelul nr .5).

Tabelul nr.5

De la 1 ianuarie

Stagiul de cotizare

	Bărbați	Femei
1999	26 ani	22 ani
2000	27 ani	24 ani
2001	28 ani	26 ani
2002	29 ani	28 ani
2003	30 ani	30 ani"

(2) Se stabilește stagiul special realizat la lucrări foarte nocive și foarte grele, necesar obținerii drepturilor la pensie pentru limită de vîrstă persoanelor indicate la art.41 alin. (3), de 10 ani pentru bărbați și de 7 ani și 6 luni pentru femei.

(3) Stagiul special se include la determinarea dreptului la pensie cu condiția că persoanele specificate la alin.(2) au fost ocupate în aceste lucrări ziua completă de muncă.

Capitolul VI

PENSII PENTRU UNELE CATEGORII DE CETĂȚENI

Articolul 43. Condițiile de stabilire a pensiilor pentru deputații în Parlament și membrii de Guvern

(1) Asiguratul care a activat cel puțin 2 ani în calitate de deputat în Parlamentul permanent ori a deținut funcții remunerate în Parlamentul de legislatură a Xli-a sau în Sovietul Suprem al R.S.S.Moldovenești, a atins vârsta de pensionare specificată la art.41 alin. (1) și a realizat stagiul de cotizare prevăzut la art.42 alin.(1) are dreptul la pensie calculată în cuantum de 75% din suma tuturor plăților lunare ale deputatului în exercițiu în funcția (funcțiile) respectivă deținută în Parlament.

(2) Asiguratul care a activat cel puțin 2 ani în calitate de membru de Guvern, a atins vârsta de pensionare specificată la art.41 alin.(1) și a realizat stagiul de cotizare prevăzut la art.42 alin.(1) are dreptul la pensie calculată în cuantum de 75% din suma tuturor plăților lunare ale membrului de Guvern în exercițiu în funcția respectivă deținută în Guvern.

(3) Persoanelor specificate la alin.(1) și (2), cu invaliditatea stabilită în perioada exercitării funcțiilor respective, pensia de invaliditate de gradul I și II se stabilește în cuantum de 75% din suma tuturor plăților lunare ale deputatului sau ale membrului de Guvern în funcția (funcțiile) deținută în Parlament sau în Guvern.

(4) Reexaminarea pensiilor stabilite conform alin.(1)-(3) se efectuează o dată cu majorarea plăților lunare ale deputaților și ale membrilor de Guvern în exercițiu, ținând cont de funcția deținută.

Articolul 44. Condițiile de stabilire a pensiilor pentru funcționarii publici

(1) Asiguratul cu statut de funcționar public care a realizat stagiul de cotizare prevăzut la art.42 alin.(1) și confirmă un stagiul de cotizare în serviciul public de cel puțin 15 ani beneficiază de dreptul la pensionare anticipată cu cel mult 5 ani înaintea împlinirii vârstei de pensionare prevăzute la art.41 alin. (1). Pensia se calculează în cuantum de 75% din venitul mediu lunar determinat conform art.45.

(2) Asiguratul cu statut de funcționar public care a activat în funcție de rangul I și a realizat stagiul de cotizare prevăzut la art.42 alin.(1), la expirarea mandatului în această funcție beneficiază de dreptul la pensionare anticipată cu cel mult 2 ani înaintea împlinirii vârstei de pensionare prevăzute la art.41 alin.(1). Pensia se calculează în cuantum de 75% din venitul mediu lunar determinat conform art.45 alin. (4).

(3) Asiguratul cu statut de funcționar public, în cazul lichidării sau reorganizării autorității publice ori în cazul reducerii statelor de personal, beneficiază de dreptul la pensionare anticipată cu cel mult 2 ani înaintea împlinirii vârstei de pensionare prevăzute la art.41 a lin. (1) dacă a realizat stagiul de cotizare prevăzut la art.42 a lin. (1), dintre care în serviciul public cel puțin 10 ani pentru bărbați și cel puțin 8 ani pentru femei. Pensia se calculează conform prevederilor art.16.

(4) Asiguratul care nu are statut de funcționar public, dar confirmă un stagiul de cotizare în serviciul public de cel puțin 15 ani, a atins vârsta de pensionare specificată la art.41 alin.(1) și a realizat stagiul de cotizare prevăzut la art.42 alin.(1) beneficiază de pensie calculată în cuantum de 75% din venitul mediu lunar determinat în conformitate cu art.45.

Articolul 45. Determinarea venitului mediu lunar pentru calcularea pensiilor funcționarilor publici

(1) Pensiile stabilite în conformitate cu art.44 se calculează din venitul mediu lunar realizat pentru ultimele 60 de luni de activitate în serviciul public.

(2) Venitul realizat în perioada de pînă la 1 ianuarie 1999 se actualizează prin înmulțirea coeficientului individual care nu poate depăși 5,0 , determinat pentru perioada respectivă în modul prevăzut în anexa nr .4, la valoarea ce constituie media salariilor medii lunare pe țară pentru toată perioada de după 1 ianuarie 1999, inclusiv pentru anul precedent anului de realizare (reexaminare} a drepturilor de pensie.

(3) Venitul realizat după 1 ianuarie 1999 se ia în considerare în valoarea sa reală.

(4) Pensiile stabilite conform art.44 alin.(2) se calculează din venitul mediu lunar realizat în serviciul public în funcția de rangul I, dar nu mai mult decît pentru ultimele 60 de luni.

Articolul 46. Condițiile de stabilire a pensiei pentru aleșii locali

(1)Asiguratul care a activat cel puțin 8 ani în funcția de președinte, vicepreședinte al raionului (consiliului județean, comitetului executiv raional), primar (președinte al sovietului orășenesc, sătesc), a atins vîrsta de pensionare specificată la art.41 alin .(1) și a realizat stagiul de cotizare prevăzut la art.42 alin.(1) beneficiază de pensie calculată în cuantum de 75% din suma tuturor plăților lunare ale persoanei în exercițiu în funcția respectivă. Suma tuturor plăților lunare se determină la momentul stabilirii pensiei.

(2) În stagiul de cotizare, care oferă dreptul la pensie în conformitate cu prezentul articol, se include perioada de activitate în funcție de viceprimar cuprinsă între 25 mai 2003 și 9 martie 2007.

(Se modifică prin LP67-XVI din 27.03.08, MO84-85/13.05.08 art.292)

(2¹) Asiguratul care a activat cel puțin 4 ani în calitate de Președinte, vicepreședinte sau deputat salarizat al Adunării Populare a Găgăuziei, a atins vîrsta de pensionare specificată la art.41 alin.(1) și a realizat stagiul de cotizare prevăzut la art.42 alin.(1) beneficiază de pensie calculată în cuantum de 75 la sută din suma tuturor plăților lunare ale persoanei în exercițiu în funcția respectivă.

(3) În cazul lichidării sau reorganizării autorității administrației publice locale, persoanele specificate la a lin. (1) beneficiază de dreptul la pensionare anticipată cu cel mult 4 ani înaintea împlinirii vîrstei de pensionare prevăzute la art.41 alin .(1). Pensia se calculează conform prevederilor art.16.

Articolul 47. Stagiul de cotizare în serviciul public

Stagiul de cotizare în serviciul public include perioadele:

a)de activitate în funcții publice în autoritățile publice centrale și locale prevăzute în anexa nr. 1 la Legea serviciului public nr. 443-XIII din 4 mai 1995;

b)de activitate în funcții publice în autoritățile publice care, pînă la data intrării în vigoare a Legii serviciului public nr. 443-XIII din 4 mai 1995, au activat pe teritoriul Republicii Moldova conform nomenclatorului autorităților publice și al funcțiilor publice din cadrul lor,

aprobat de Guvern;

c)de activitate în funcții de conducere în autoritățile administrației publice centrale și locale, deținute prin numire sau prin alegere (membru al Guvernului, președinte și vicepreședinte al raionului, președinte și vicepreședinte al consiliului județean sau al comitetului executiv raional, primar și viceprimar al municipiului, orașului, comunei, satului, președinte al sovietului orășenesc, sătesc, pretor};

c¹) de activitate în calitate de Președinte, vicepreședinte sau deputat salarizat al Adunării Populare a Găgăuziei;

d)de activitate în calitate de deputat în Parlamentul permanent sau în una din funcțiile remunerate în Parlamentul de legislatura a XII-a ori în Sovietul Suprem al R .S.S. Moldovenești;

e)de activitate în funcție de judecător, procuror sau ofițer de urmărire penală (anchetator), precum și de aflare în serviciul militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne, dacă pentru perioadele respective au fost plătite contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii;

f)de activitate în organizațiile și instituțiile internaționale în calitate de reprezentant al autorităților publice ale Republicii Moldova în funcții nelegate de deservirea tehnică a organizațiilor și instituțiilor respective;

g)de activitate în funcții remunerate (inclusiv în funcții electiv) în aparatele Comitetului Central, comitetelor raionale și orășenești ale Partidului Comunist al Moldovei pînă la 27 august 1991, în funcții remunerate (inclusiv în funcții electiv) în aparatele organelor sindicale interramurale și ramurale de nivel republican pînă la 30 mai 1993, cu excepția funcțiilor legate de deservirea tehnică.

Articolul 48. Plata pensiilor

(1) Pensiile stabilite conform art.43, 44 și 46 se plătesc integral, indiferent de faptul realizării veniturilor pasibile de asigurări sociale de stat.

(2)Pensiile și sporurile stabilite conform Legii nr.358-XV din 31 iulie 2003 pentru modificarea și completarea unor acte legislative se plătesc integral, indiferent de faptul realizării veniturilor pasibile de asigurări sociale de stat.

(3)Pensiile în plată la 1 ianuarie 2004 a le deputaților și membrilor de Guvern, ale persoanelor care au ocupat funcții publice sau au activat în funcția de președinte, vicepreședinte al consiliului județean, al comitetului executiv raional și de primar se plătesc integral, indiferent de faptul realizării veniturilor pasibile de asigurări sociale de stat.

Articolul 49. Sursa de finanțare

(1)Cheltuielile pentru achitarea pensiilor stabilite conform art.43, 44 și 46 sînt suportate după cum urmează: 50% din mărimea stabilită a pensiei - din bugetul asigurărilor sociale de stat și 50% - din bugetul de stat.

(2) Cheltuielile pentru achitarea pensiilor stabilite conform Legii nr.358-XV din 31 iulie 2003 pentru modificarea și completarea unor acte legislative sînt suportate din bugetul asigurărilor sociale de stat, iar cele pentru plata sporurilor la pensie - din bugetul de stat.

(3) Cheltuielile pentru achitarea pensiilor stabilite pînă la 1 ianuarie 2004 sînt suportate după cum urmează: 50% din mărimea stabilită a pensiei- din bugetul asigurărilor sociale de stat și 50% - din bugetul de stat.

Capitolul VII

DISPOZIȚII TRANZITORII ȘI FINALE

Articolul 50. Activitățile ce se includ în stagiul de cotizare

(1) În afară de perioadele specificate la art.5, în stagiul de cotizare se includ perioadele în care s-au desfășurat următoarele activități pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi:

a) activitatea în calitate de membru de colhoz, indiferent de caracterul și de durata programului de muncă. La calcularea vechimii în muncă în colhoz din perioada posterioară anului 1965, în cazul în care membrul de colhoz, nemotivat, nu a îndeplinit minimul stabilit, se ia în calcul perioada de prestare efectivă a activității;

b) activitatea de creație a membrilor uniunilor de creație confirmată de către secretariatele consiliilor de administrație ale uniunilor respective;

c) activitatea în calitate de slujitor și lucrător al cultelor, începînd cu 1 aprilie 1992;

d) îngrijirea unui invalid de gradul I, a unui copil invalid sub vîrsta de 16 ani sau a unei persoane care a depășit vîrsta de 75 de ani;

e) studiul în instituțiile de învățămînt superior de zi;

f) serviciul militar sau alt serviciu asimilat acestuia.

(2) Modalitatea de includere în stagiul de cotizare a perioadelor indicate la alin.(1) lit.d)-f) se stabilește de către Guvern.

(3) Cheltuielile aferente includerii în stagiul de cotizare a perioadelor specificate la alin.(1) lit.d)-f) se acoperă de la bugetul de stat.

Articolul 51. Confirmarea stagiului de cotizare realizat anterior implementării evidenței individuale

(1) Stagiul de cotizare realizat anterior implementării evidenței individuale se confirmă prin carnetul de muncă sau prin alte acte eliberate în modul stabilit.

(2) Modul de confirmare a stagiului de cotizare menționat la alin.(1) se stabilește de către Guvern.

Articolul 52. Calcularea și confirmarea venitului asigurat realizat anterior implementării

evidenței individuale

(1) În venitul asigurat realizat anterior datei implementării evidenței individuale se includ toate tipurile de remunerare a muncii, primele și alte plăți asigurate, toate tipurile de remunerare a muncii colhoznicilor în gospodăriile colective, plata în natură.

(2) Tipurile de venituri neasigurate sînt stabilite de Guvern.

(3) Venitul asigurat se confirmă prin documentele eliberate de întreprinderi, organizații, instituții în care și-au desfășurat activitatea asigurații sau de organele ierarhic superioare, precum și de arhive. Documentele menționate se perfectează în modul stabilit de Guvern.

(4) În cazul în care nu este posibil de a prezenta certificatul cu privire la venitul asigurat, deoarece documentele nu s-au păstrat la întreprinderile, instituțiile, organizațiile de stat sau obștești, la organele lor ierarhic superioare, precum și în arhive, lunile respective se substituie cu un număr similar de luni de activitate nemijlocit anterioare.

(5) În cazul în care nu este posibilă prezentarea certificatului cu privire la salariu, deoarece documentele nu s-au păstrat din cauza calamităților naturale sau a altor situații excepționale (incendiu, inundație, conflict armat etc.), quantumul pensiei poate fi calculat în baza salariului lunar al lucrătorului de aceeași profesie și calificare în ramura respectivă la data stabilirii pensiei (conform datelor Ministerului Economiei și Comerțului).

(6) Pentru perioada de pînă la 1 ianuarie 2004, în venitul asigurat pentru personalul misiunilor diplomatice se include salariul lunar calculat în monedă națională conform condițiilor și modului de salarizare a funcționarilor publici și a personalului de deservire tehnică avînd funcții echivalente cu funcțiile deținute în cadrul misiunii (conform datelor Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene).

(Se modifică și se completează prin LP67-XVI din 27.03.08, MO84-85/13.05.08 art.292)

Articolul 53.Calcularea pensiei pentru limită de vîrstă

(1) Pensia pentru limită de vîrstă se determină prin cumularea drepturilor la pensie din perioada anterioară și cea posteroară intrării în vigoare a prezentei legi. Formula de calcul a

pensiei în aceste cazuri este redată în anexa nr.4, parte integrantă a prezentei legi.

(2) Asiguratului care, după data intrării în vigoare a prezentei legi, a realizat un stagiul de cotizare de cel puțin 20 de ani i se calculează pensie, în temeiul art.16, din venitul mediu lunar asigurat realizat după intrarea în vigoare a prezentei legi, luîndu-se în considerare stagiul de cotizare total.

(3) În cazul în care quantumul pensiei calculate în condițiile alin.(1) este mai mic decît quantumul pensiei minime prevăzut la art.12, pensia minimă se determină în condițiile art.16

alin.(5) - (6).

Articolul 54. Calcularea pensiei de invaliditate

(1) Pentru asiguratul încadrat în grad de invaliditate, inclusiv ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale, care a realizat stagiul de cotizare necesar stabilirii pensiei pînă și după intrarea în vigoare a prezentei legi, pensia se determină în condițiile art.53 alin.(1) .

(2) Pensia de invaliditate pentru perioada anterioară intrării în vigoare a prezentei legi se calculează în funcție de gradul de invaliditate după una din formulele din anexa nr.5, parte integrantă a prezentei legi.

(3) Pensia de invaliditate pentru perioada posterioară intrării în vigoare a prezentei legi se calculează în condițiile art.21.

(4) În cazul în care cuantumul pensiei calculate în condițiile alin.(1) este mai mic decît cuantumul pensiei minime, se stabilește pensie minimă în condițiile art.21 alin.(3).

(5) Începînd cu 1 ianuarie 2010, pensia de invaliditate se calculează în condițiile art. 21.

Articolul 55. Calcularea pensiei de urmaș

(1) Pensia potențială de invaliditate de gradul 1 din care, conform art.26, se stabilește pensia de urmaș se determină în condițiile art.54.

(2) Pensia potențială pentru limită de vîrstă pentru perioada anterioară intrării în vigoare a prezentei legi se calculează după formula din anexa nr.4 alin. (2).

(3) Pensia potențială pentru limită de vîrstă pentru perioada posterioară intrării în vigoare a prezentei legi se calculează după formula din anexa nr.6, parte integrantă a prezentei legi.

(2) În cazul în care cuantumul pensiei calculate în condițiile alin.(1) este mai mic decît cuantumul pensiei minime, se stabilește pensie minimă în condițiile art .26 alin.(2) și (4).

Articolul 56. Pensia unor categorii de angajați din aviația civilă

(1) Se acordă pensie, cu condiția încetării activității în funcția respectivă , unor categorii de angajați din aviația civilă indiferent de subordonarea departamentală a întreprinderilor în care sînt încadrați:

a) membrilor personalului navigant, precum și însoțitorilor de bord, la împlinirea vîrstei de 45 de ani dacă au realizat în condiții speciale un stagiul de cotizare de cel puțin 25 de ani bărbații și 20 de ani femeile;

b) lucrătorilor care efectuează dirijarea traficului aerian și dispun de adeverință de dispecer la împlinirea vîrstei de 55 de ani bărbații și 50 de ani femeile , dacă au realizat un stagiul de cotizare în funcțiile respective de cel puțin 12 ani și 6 luni bărbații și 10 ani femeile și un

stagiul general de cotizare de cel puțin 25 de ani bărbații și 20 de ani femeile;

c) personalului de ingineri și tehnicieni la împlinirea vârstei de 55 de ani bărbații și 50 de ani femeile dacă au realizat un stagiul de cotizare în funcțiile respective de cel puțin 20 de ani bărbații și 15 ani femeile și un stagiul general de cotizare de cel puțin 25 de ani bărbații și 20 de ani femeile.

(2) Modul de calculare a stagiului de cotizare pentru categoriile de asigurați indicate la alin. (1) și Lista funcțiilor conform cărora se oferă dreptul la pensie în condițiile prezentului articol se determină de Guvern.

(3) Cuantumul pensiei angajaților din aviația civilă constituie 35% din venitul mediu lunar asigurat realizat în ultimii 5 ani de activitate în funcțiile menționate la alin.(1).

(4) Asigurații beneficiază, pentru fiecare an complet de stagiul de cotizare în plus în funcțiile prevăzute la alin.(1), de un spor la pensia integrală de 2% din venitul mediu lunar asigurat, dar mărimea totală a pensiei nu poate depăși 75% din venitul mediu lunar asigurat.

(5) Venitul asigurat realizat în perioada de pînă la 1 ianuarie 1999 se actualizează prin înmulțirea coeficientului individual, care nu poate depăși 5,0, determinat pentru perioada respectivă în modul prevăzut în anexa nr.4, la salariul mediu lunar pe țară pentru anul precedent anului de stabilire a pensiei.

(6) Venitul asigurat realizat după 1 ianuarie 1999 se ia în considerare în valoarea sa reală.

Articolul 57. Dispoziții finale

(1) Prezenta lege intră în vigoare la 1 ianuarie 1999.

(2) La intrarea în vigoare a prezentei legi se abrogă:

Legea nr.437-XII din 27 decembrie 1990 cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova;

Legea nr.1005-XII din 2 aprilie 1992 pentru modificarea și completarea Legii cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova;

Legea nr.162-XIII din 30 iunie 1994 pentru modificarea și completarea Legii cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova;

Legea nr.452-XIII din 6 mai 1995 pentru modificarea și completarea Legii cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova;

Articolul I din Legea nr.1374-XIII din 19 noiembrie 1997 privind modificarea și completarea unor acte legislative;

Legea nr.1428-XIII din 23 decembrie 1997 pentru modificarea și completarea Legii cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova;

Hotărîrea Sovietului Suprem al Republicii Moldova nr.438-XII din 27 decembrie 1990

despre modul de punere în aplicare a Legii cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova;

Hotărîrea Parlamentului nr.1006-XII din 2 aprilie 1992 privind modificarea și completarea Hotărîrii Parlamentului despre modul de punere în aplicare a Legii cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova;

Hotărîrea Parlamentului nr .1007-XII din 2 aprilie 1992 privind aprobarea Listei nr.3 a lucrătorilor din agricultură, ocupați nemijlocit la producerea producției agricole, cărora li se acordă drepturi la pensie pentru limită de vîrstă în condiții avantajoase.

(3) Guvernul:

- pînă la 1 ianuarie 1999, va abroga Hotărîrea nr.865 din 29 decembrie 1992 cu privire la pensiile pentru vechime în muncă a cadrelor din domeniul învățămîntului și ocrotirii sănătății;

- în termen de 2 luni, va înainta Parlamentului propuneri privind modificarea și completarea legilor și altor acte normative în legătură cu intrarea în vigoare a prezentei legi;

- pe parcursul anului 1999:

va adopta actele normative necesare realizării prezentei legi;

va emite o hotărîre cu privire la transferarea Consiliului de Expertiză Medicală a Vitalității în subordinea Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei.

PREȘEDINTELE

PARLAMENTULUI Dumitru DIACOV

Chișinău, 14 octombrie 1998.

Nr. 156-XIV.

Anexa nr.1

Formula de calcul a venitului mediu lunar asigurat

Venitul mediu lunar asigurat se calculează după formula:

$$S_a = \frac{\sum_{i=1}^n c_{\eta_i}}{n}$$

în care:

S_a - venitul mediu lunar asigurat;

con_i - suma contribuțiilor **individuale** plătite pentru perioada de cotizare;

c_i - cota de contribuție **individuală** stabilită în perioada de cotizare;

n - numărul lunilor pentru care s-au plătit contribuțiile.

(Se completează prin LP67-XVI din 27.03.08, MO84-85/13.05.08 art.292)

Anexa nr.2

Formulele de calcul ale pensiei pentru limită de vîrstă

Formulele de calcul al pensiei pentru limită de vîrstă

(1) Pensia integrală pentru limită de vîrstă se calculează după formula:

$$P = [1,4\% \times 30 + 2\% \times (V_t - V_n) + 2\% \times (R - R_n)] \times S_a,$$

în care:

P - cuantumul pensiei;

V_t - stagiul de cotizare realizat.

V_n - stagiul de cotizare necesar.

R - vîrsta reală la pensionare;

R_n - vîrsta standard de pensionare;

S_a - venitul mediu lunar asigurat.

(2) Dacă asiguratul, la data stabilirii pensiei, nu confirmă stagiul de cotizare necesar, dar realizează un stagiul de cotizare de cel puțin 15 de ani, pensia se calculează după formula:

$$P = 1,4\% \times V_t \times S_a.$$

(3) La calcularea venitului mediu lunar asigurat, la doleanța persoanei asigurate, perioada pentru care au fost achitate contribuțiile, reieșindu-se dintr-un grad/hectar, poate fi exclusă din calcul și, totodată, din stagiul de cotizare.

Anexa nr.3

Formulele de calcul ale pensiei de invaliditate

Pensia de invaliditate, în raport cu gradul de invaliditate, se calculează după formulele:

pentru invaliditatea:

de gradul I:

$$P = 0,42 \times S_a + \frac{V_a}{V_{\max}} \times S_a \times 0,1$$

de gradul II:

$$P = 0,35 \times S_a + \frac{V_a}{V_{\max}} \times S_a \times 0,1$$

de gradul III:

$$P = 0,20 \times S_a + \frac{V_a}{V_{\max}} \times S_a \times 0,1$$

în care:

P - cuantumul pensiei;

S_a - venitul mediu lunar asigurat, realizat după intrarea în vigoare a prezentei legi, dar care nu poate fi mai mare decât mărimea dublă a salariului mediu pe țară pe anul precedent anului stabilirii pensiei;

V_a - stagiul de cotizare realizat;

V_{\max} - stagiul de cotizare maxim potențial de la vârsta de 18 ani pînă la vîrstele de pensionare stabilite la art.41 alin.(1), dar nu mai mare de 39 de ani.

La calcularea venitului mediu lunar asigurat, persoana asigurată poate solicita excluderea din calcul a perioadei pentru care au fost achitate contribuțiile de asigurări sociale reieșind dintr-un grad/hectar. În acest caz, perioada respectivă se exclude și din stagiul de cotizare.

(Se completează prin LP67-XVI din 27.03.08, MO84-85/13.05.08 art.292)

Anexa nr.4

Formulele de calcul ale pensiei pentru limită de vîrstă

în condițiile art.53 alin.(1), art.48 alin.(2)

(1) Pensia pentru limită de vîrstă, în condițiile art.53 alin.(1), se calculează după formula:

$$P_t = \frac{V_v}{V_n} \times P_v + \frac{V_n}{V_n} \times P_n,$$

$$V_t \quad V_t$$

în care:

P_t - quantumul pensiei;

P_v - quantumul pensiei calculate pentru perioada anterioară intrării în vigoare a prezentei legi;

P_n - quantumul pensiei calculate conform art.16;

V_v - stagiul de cotizare realizat anterior intrării în vigoare a prezentei legi;

V_n - stagiul de cotizare realizat după intrarea în vigoare a prezentei legi;

V_t - stagiul de cotizare total realizat în întreaga activitate.

(2) Pensia pentru perioada anterioară intrării în vigoare a prezentei legi se calculează după următoarele formule

1) pentru lucrătorii din agricultură:

$$P_v = P_{m1} + 0,005 \times V_t \times S_m \times K;$$

2) pentru alți beneficiari de pensii pentru limită de vîrstă:

$$P_v = P_{m2} + 0,005 \times V_t \times S_m \times K,$$

în care:

P_v - quantumul pensiei;

P_{m1} - mărimea minimă de calcul a pensiei pentru limită de vîrstă pentru lucrătorii din agricultură;

P_{m2} - mărimea minimă de calcul a pensiei pentru limită de vîrstă pentru alți beneficiari ai acestei pensii;

V_t - stagiul de cotizare realizat în întreaga perioadă a activare;

S_m - salariul mediu lunar pe țară, determinat pentru fiecare categorie de beneficiari, pentru anul anterior anului de pensionare, iar în cazul stabilirii pensiei în perioada de la 1 ianuarie pînă la 31 martie inclusiv - salariul mediu lunar pe țară din care s-au plătit contribuțiile pentru anul anterior anului precedent anului de pensionare ;

K - coeficientul individual al pensionarului, calculat conform alin. (3).

(3) Coeficientul individual al pensionarului reprezintă raportul dintre suma salariului pentru oricare 60 de luni consecutive (indiferent de durata întreruperii în muncă) din ultimii 15 ani

de muncă anteriori intrării în vigoare a prezentei legi și suma salariului mediu pe țară pentru aceeași perioadă, dar nu poate depăși 5,0. În cazul când vechimea în muncă este mai mică de 60 de luni coeficientul individual se determină reieșind din timpul real lucrat și nu poate depăși 2,0.

(4) Pensia, în cazul în care stagiul de cotizare total realizat în întreaga activitate este mai mare decât stagiul de cotizare necesar la data stabilirii ei, se calculează în condițiile art.16,

după formula:

$$P_n = [1,4\% \times 30 + 2\% (V_t - V_1) + 2\% (R - R_1)] \times S_a ,$$

în care:

P_n - mărimea pensiei;

V_t - stagiul de cotizare total realizat în întreaga activitate, dar nu mai mic decât cel necesar;

V_1 -stagiul de cotizare necesar la data obținerii dreptului la pensie;

R - vârsta reală la pensionare;

R_1 - vârsta de pensionare necesară la data obținerii dreptului la pensie;

S_a - venitul mediu lunar asigura

Dacă asiguratul, la data atingerii vârstei de pensionare prevăzute la art. 15, confirmă un stagiul de cotizare de cel puțin 15 de ani, dar care nu depășește stagiul de cotizare necesar la data stabilirii pensiei, pensia se calculează după formula:

$$P = 1,4\% \times V_t \times S_a .$$

(5) În cazul în care timp de cel puțin 1/2 din stagiul realizat la data stabilirii pensiei asiguratul a avut statut de agricultor și/sau membru de colhoz, pensia se calculează după formula stabilită pentru lucrătorii din agricultură.

(6) La calcularea venitului mediu lunar asigurat, la doleanța persoanei asigurate, perioada pentru care au fost achitate contribuțiile, reieșindu-se dintr-un grad/hectar, poate fi exclusă din calcul și, totodată, din stagiul de cotizare.

(Se substituie prin LP67-XVI din 27.03.08, MO84-85/13.05.08 art.292)

Anexa nr.5

Formulele de calcul al pensiei de invaliditate

în condițiile art.54 alin.(2)

Pensia de invaliditate pentru perioada anterioară intrării în vigoare a prezentei legi se calculează, în funcție de gradul de invaliditate, după următoarele formule:

1) pentru invalizii de gradul I:

$$P_v = P_{m3} + 0,20 \times S_m \times K;$$

2) pentru invalizii de gradul II:

$$P_v = P_{m4} + 0,15 \times S_m \times K;$$

3) pentru invalizii de gradul III:

$$P_v = P_{m5} + 0,07 \times S_m \times K,$$

în care:

P_v - cuantumul pensiei;

P_{m3} - mărimea minimă de calcul al pensiei de invaliditate de gradul I;

P_{m4} - mărimea minimă de calcul al pensiei de invaliditate de gradul II;

P_{m5} - mărimea minimă de calcul al pensiei de invaliditate de gradul III;

S_m - salariul mediu lunar pe țară pentru anul anterior anului de pensionare, iar în cazul stabilirii pensiei în perioada de la 1 ianuarie pînă la 31 martie inclusiv - salariul mediu lunar pe țară din care s-au plătit contribuțiile pentru anul anterior anului precedent anului de pensionare.

K - coeficientul individual al pensionarului, calculat conform alin.(3) din anexa nr.4.